

veris, teneris implere; quia possidet votum, utpote prius. *Vide à num. 40.*

1903. Si sis certus de voto, sed dubites, an habueris usum rationis, & perfectam deliberationem; si vovisti ante septennium, non obligaris; quia possessio stat pro libertate; & in illa ætate non præsumitur sufficiens deliberatio. Si post septennium; obligaris, quia possessio stat pro voto; nam tunc præsumitur usus rationis nisi constet oppositum.

1904. Si dubitas de materia, teneris ad alteram partem; potes tamen eligere, quod minus est: unde si vovisti, te non habiturum copulam cum muliere, & dubites, an intellexeris de copula licita, potes nubere. Si vovisti jejunium, & dubites de abstinentia à lacticiis, teneris jejunare, sed non abstinere à lacticiis. Demum, si dubites, an votum habuerit aliquam imperfectionem, quia non sit reservatum, & proinde dubites, an sit reservatum, te posse tenere, quod habuerit imperfectionem, & quod non sit reservatum, ait Tamb.

1905. Aliquando tamen non potes eligere minus, quando ex communiter contingentibus, ex usu loquendi, aut aliis adjunctis colligitur, te promississe majus. Unde, si vovisti calicem, dubites, argenteum, vel stanneum; debes argenteum, saltim quoad cuppam; quia hic venit nomine calicis.

OBELIGATIO VOTI CESSAT,

1906. **V**EL ex natura rei, vel ex autoritate humana.

EX NATURA REI CESSAT:

PRimo, si materia evadat turpis indifferens, aut impeditiva majoris boni. Secundo, si evadat impossibilis, etiamsi id fuerit ex tua culpa.

1907. Tertio, per mortem voventis, non minus, quam obligatio matrimonii; eo maxime, quia vovens usque ad mortem obligare se intendit. Hinc, si Religiosus professus resurgeret, licet nubere posset, nisi esset Sacris initiatus; quia character ordinis est indelebilis ab anima, unde ille resurgeret verus Sacerdos, si Sacerdos fuisset. *Mendo num. 61.*

1908. Quarto, si cesset finis. Unde, si vovisti dare elemosynam Catharina pauperi, & hæc evadat dives; vel ad reparandam Ecclesiam, & hæc propter infideles reparari non permittatur, vel periculum superveniat, ut Urbs ab iis capiatur; ad nihil teneris.

1909. Item adolescens nobilis secundogenitus emisit votum Religionis, ne ob exiguum patrimonium committeret aliquid suæ conditioni indecorum; iste, mortuo fratre majori, factus est primogenitus: non tenetur ad votum, si vivere sine dedecore ob exiguum patrimonium non fuit causa impulsiva, nec finis accessorius, sed principalis, licet partialis: quia tunc per acquisitionem Majoratus cessat causa finalis principalis partialis, & cessante fine principali partiali, cessat votum. *Ant. à Spir. S. tom. 3. tract. 5. disp. 2. sect. 38. cum Sanchez.* Non cessat

autem ex cessatione causa impulsiva. *Vide num. 1805, 1910.* In dubio, an causa fuerit motiva, & finalis, vel impulsiva; standum est pro voto; quia possidet. *Mendo in Epit. verb. Votum, num. 4. contra plures apud Gobat tom. 1. part. 2. tract. 11. casu 12. de Voto, num. 393.*

NOTABILI MUTATIONE SUPERVENIENTE,

1911. **Q**UÆ mutatio non debet se tenere ex parte Voti, sed præcisè ex parte materiæ voti; non enim debet consistere in hoc, quod superveniat aliqua causa, quæ si extallet tempore voti, votum non fuisset emisum; sed in hoc, quod fit circa materiam, taliter, ut materiam proximam in re, aut in hominum existimatione diversam constituat; & tunc habetur, quando res iudicio prudenti, est constituta in statu moraliter diverso, aut notabilis est difficultas ex parte rei promissæ. *Ant. à Spir. S. cit. qui inde infert cum Navarra. Tamr. Anton. & alii.*

1912. Si quis post votum Religionis sacrilegè contrahat matrimonium, si post multos annos Matrimonium ejus uxori moriatur, non teneri ingredi Religionem ex vi voti, etiamsi in vovente sint vires sufficientes ad omni Religionis sustinendum; facta est enim magna rerum mutatio: difficillimum enim esset huic homini filios, & familiam deserere, & aliorum regimini se tradere. *Secus dicendum est, si post sex menses matrimonii ejus uxor moriatur.*

1913. Illud est verum, obligationem voti aliquando suspendi ad tempus, quando causæ cessationis non est perpetua, sed temporanea.

QUÆRES:

1914. Mulier post votum Religionis matrimonium contraxit, post plures annos, marito mortuo, relicta est dives sine filiis: An teneatur Monasterium ingredi?

Respon. teneri, si non evaleret infirma, nimis debilis, aut annum quinquagesimum excefferit. Non teneri, si fecus. *Gobat tom. 2. tract. 3. cap. 38. num. 294.*

Ratio primi; quia nuptiæ sacrilegè celebratæ non sustulerunt vinculum voti; nemo enim de sua malitia commodum reportare debet. *Cap. intelligimus, de Transact.*

Ratio secundi; quia tunc est notabilis facta mutatio ex parte materiæ.

AUTHORITATE HUMANA CESSAT

Votum

1915. **T**Ripliciter: Commutatione, Dispensatione, aut Irritatione.

COMMUTATIO

1916. **E**ST translatio voti in aliud ob æquale, aut parum minus sub eadem obligatione: fieri potest extra Confessionem. In melius fieri potest autoritate propria. In æquale fieri debet au-

thoritate

thoritate Ecclesiastica. In notabiliter minus, fieri non potest, nisi commutans velit, & possit admiscere dispensationem. At in manifestè æquale posse fieri autoritate propria probabile putat *Gobat tom. 1. p. 2. tract. 11. casu 11. de Voto, num. 358. cum multis.*

1917. Qui potest dispensare, potest commutare, non è converso, quia commutatio est pars dispensationis.

1918. Vota omnia, exceptis quinque reservatis, commutare possunt Episcopi: ex privilegio Regularis, & Confessarii per Bullam, aut Jubilæum. Alii Confessarii possunt peccata contra vota absolvere, nisi sint casus reservati; non possunt tamen commutare. *Vide num. 1723. & 1962.*

1919. Vota Novitiorum, etiam in sæculo emissa, & composibilia cum Novitiatu commutari possunt, & dispensari à Prælati. Imò commutari posse in labores, & asperitates Novitiatu etiam ex sola voluntate Novitii; quia in melius, ait *Pellæ*. Ea tamen non extinguuntur, sed suspenduntur, ita ut, si Novitius è Religione egrediatur, reviviscant. Idem die de professo, si professionem annullat. *Vide num. 1987.*

1920. Per professionem Religiosam ipso jure extinguuntur omnia alia vota realia, aut personalia ante professionem, sive in Novitiatu, & de Superioris licentia, sive in sæculo emissa, etiam reservata. *Ex cap. Scriptura, de Voto 4.* Quod est extingui potius per viam plenissimæ solutionis, quam commutationis. *Pirhing. in Comp. lib. 3. tit. 34. s. 5.*

1921. Non extinguuntur tamen vota realia à tertio acceptata, quia transferre in contractum. *Vide num. 1924.*

1922. Si facta commutatione, velis implere primum votum, potes, quia est facta in tui favorem, & includit implicitam conditionem: *Si tibi placuerit.* Insuper postquam à materia subrogata ad commutatam redisti, potes iterum ad subrogatam redire. *Castrop. de Voto, dist. 2. p. 18. num. 11.* quia per reditum ad commutatam non renunciasti potestatem utendi subrogata; tunc renunciasses, quando per novum votum ad commutatam rediisses. *Ant. à Spir. S. de Voto, sect. 42. num. 106.* Si materia, in quam primum votum fuit commutatum, evadat impossibilis, inepeta, indifferens, aut impeditiva majoris boni, non teneris redire ad prius votum, si commutatio sit facta autoritate Ecclesiastica; quia hæc subrogata aliam materiam, & simul extinguit obligationem priorem. Teneris redire ad prius, si sit facta autoritate propria; quia hæc non transfertur obligatio in materiam subrogatam, sed solum fit solutio Deo per æquivalens.

1923. Votum non petendi commutationem, aut dispensationem, nisi à Summo Pontifice potest commutari, aut dispensari. Votum juratum commutari potest, sive juramentum sit sequens, sive concomitans votum, nempe, sive dicas: *Juro me jejunare, si curi voti, sive: Voveo, & juro me jejunare;* quia juramentum nihil aliud facit, nisi confirmare promissionem Deo factam. *Castrop.*

1924. Vota, & juramenta in favorem tertie personæ edita commutari possunt, si non sint acceptata; minime, si sint acceptata, quia acceptatio facit ea transferre in contractum, & acquirit jus tertio, ac proinde commutatio cedit in præjudicium tertii.

1925. Ita communis contra de Lugo in *disp. 39. de Just. num. 13.* Qui tener, post commutatum; quia principaliter tendunt in Deum tanquam finem, cujus gratia fiunt; pauper verò est finis cui, ac proinde accessorius, & minus principalis. Unde si votum, ut respicit Deum, potest commutari, aut dispensari, ita ut respicit tertium; quia hoc est accessorium, & sequitur naturam principalis.

1926. Hinc votum, aut juramentum dandi centum aureos determinatæ Ecclesiæ ab ejus Parocho acceptatum posse commutari, aut dispensari, eo invito, & à fortiori posse ad aliam Ecclesiam commutari, ex majori propensione voventis, cum talis commutatio localis sit in æquivalens. At non est recedendum à sententia negativa communi.

DE CASU COMMUTATIONIS.

1927. **A**D licitam commutationem in melius, non requiritur causa. Si non in melius, requiritur causa; sed licet minor, quam ad dispensandum; quia dispensatio obligationem extinguit, commutatio verò eam de una in aliam materiam transfert, & solum aliquantulum minuit.

1928. Causa potest esse: Repugnantia parentis, aut viri, etiam in illis, quæ iis non præjudicant; Levitas voventis: Inconstantia: Fragilitas cum periculo violandi: Indiferetio, &c. Et fat est, quod sit talis, quantum sufficit, ne vovens dicatur imprudenter mutasse propositum. Et generaliter causa, quæ sufficit ad dispensandum, à fortiori sufficit ad commutandum, etiam cum commutationi dispensatio admiscetur. Imò ex pluribus, ad commutandum in æquale sufficit major inclinatio voventis. *Vide num. 1958.*

1929. Commutatio facta sine causa est supplenda quoad excessum, si sit facta in minus.

1930. Quando fit per Bullam, aut Jubilæum, non requiritur causa, sed sufficit ipsum privilegium. Imò in Bulla accedit subsidium temporale.

DE PRAXI COMMUTATIONIS

1931. **N**ON potest certa Regula tradì, sed id est prudentiæ committendum. Et quidem. 1. Non est necesse, ut votum personale commutetur in actionem personalem, & reale in reale. 2. Nec, ut fiat in favorem ejus Sancti, aut Ecclesiæ, in cuius gratiam est factum, licet sit conveniens. 3. Nec ut materia subroganda sit perpetua, sicut est votum. 4. Nec excellentia virtutis materiæ subrogandæ est consideranda in se, sed in ordine ad voventem.

1932. Hinc, si vovisti disciplinam in sanguine ad motus carnis compescendos, melius est, si commutatio fiat in jejunia, quam in orationes; quia licet

quet

et oratio in se sit excellentior jejunio, in ordine tamen ad ipsum voventem melius est jejunium.

1933. Attendi igitur debet in commutatione voti, & subrogatione materię, ut cultus Dei (nisi dispensatio miscetur) æqualiter, aut parum minus, quantum humana fragilitas permittit, servetur, cum respectu tamen ad salutem voventis, ita ut ea materia eligatur, quæ sit magis conducibilis ejus salutem. Et conveniens est, ut Confessarius commutans plures materias ejus optioni offerat.

1934. Illud tamen est certum, ut non possit subrogare materiam aliã præceptam, aut ad quam ille alias sub gravi obligatione tenetur; quia id cederet in notabilem divinam cultus jacturam. Gobat tom. 2. tract. 3. num. 302.

1935. Consultius est, omnia vota in frequentiam Sacramentorum commutare, quia sunt cæteris operibus meliora ad utilitatem spiritaliorem voventis.

1936. *Votum jejunii in pane, & aqua* commutat Tamb. in eleemosynas, aut in recitationem integri Rosarii, & disciplinam; vel in confessionem, & communionem.

1937. *Votum eleemosynæ* commutat Bardus in servitium Hospitalis, tot diebus, quot putantur sufficere ad compensandam eleemosynam, & è converso.

1938. *Votum assumendi Sacerdotium* aliqui commutant in recitationem quotidianam Officii B. Virginis, aut septem Psalmorum, cum Litanis, & in confessionem, ac communionem bis in mense, & in faciendum celebrari sacram singulis mensibus, & ut voveat castitatem, vel ut jejundet singulis sextis feriis, si velit castitatem servare. Bardus loco Officii Virginis, aut septem Psalmorum, imponit onus recitandi quotidie Horas Canonicas, aut frequentiam Sacramentorum.

1939. *Votum simplex, & absolutum castitatis, aut Religionis* non esse capax paræ commutationis, sed admittendam esse dispensationem à Papa, aut ejus delegato, tenet Sanchez. Adde, esse reservatum, ut neque vi Jubilæi possit commutari, nisi exprimat. Cæterum, si in aliquo Jubilæo daretur facultas illud commutandi, posset commutari.

1940. *Votum Castitatis Bardus, & Suarez* commutant in castitatem conjugalem, in confessionem, ac communionem singulis mensibus, in faciendum celebrari decem sacra singulis annis, in recitandum quotidie tertiam partem Rosarii, & in jejunium singulis sextis feriis.

1941. *Votum Religionis* commutant in statum Sacerdotalem, aut castitatem conjugalem, & in recitationem Divini Officii quotidie, aut integri Rosarii, in jejunia Religionis illius, in aliquas eleemosynas singulis annis in honorem Sancti Fundatoris illius Religionis, & in confessionem ac communionem bis in mense.

1942. *Votum Religionis* non commutatur æqualiter per assumptionem ad Episcopatum, Leander de

Voto contra Henriquez; quia licet status Religiosis secundum se sit perfectior, status tamen Religionis in ordine ad voventem est melior, quoad ejus utilitatem spiritualement. Hinc in cap. Per tuas, de Voto, Innoc. III. requisitus ab Episcopo Gratianopolitano, qui ante susceptum Episcopatum votum ingrediendi Religionem emisserat, respondit: *Si tuam desideras sanare conscientiam, regimen resigne Ecclesie, & reddas Altissimi vota tua.*

1943. Hac ratione: *Votum de non procurando Episcopatum* est validum, sic, & *votum de eo non acceptando*, si sit recta intentione emissum, videlicet dummodo utilitas Ecclesie, & præceptum Superioris non urgeat.

1944. *Votum ingrediendi Religionem strictiorem* æqualiter commutatur in votum profittendi, & perseverandi in laxiori. Leander de Voto, tract. 1. d. sp. 18. quæst. 50. Imò est in melius, dummodo in laxiori vigeat Observantia Regularis; nam si sit collapsa, commutatio erit illicita, & invalida.

Item æqualiter commutari in votum profittendi Religionem Canonicorum Regularium, docet Bardus in Bullam, p. 2. tract. 7. cap. 3. sect. 2. §. 7. num. 44. quia est vera Religio, & in communi vivit.

IN VOTO PEREGRINATIONIS

1945. Considerandi sunt labores itineris, & pericula, juxta longitudinem peregrinationis: Insuper expensæ, quas vovens esset facturum in accessu, & in mora per loca; hæc enim omnia vovens implicite Deo obtulit.

Quæ computatio expensarum non est plus æquo extendenda; non enim computari debent expensæ, quas facere vellet vana ostentatione in vestium ornatum, equorum, ac famulorum comitatu, &c. quia talis vanitas, & excessus Deo non placet. Nec est plus æquo restringenda, ut computentur expensæ, quas faceret solus, aut cum uno, vel altero socio, ut vult Ledes. cum Henr. & aliis apud Leandrum de Voto, disp. 18. quæst. 46. Sed est facienda de expensis, quæ vovens juxta decentiam sui status, & morem ejusdem consuetudinem in simili itinere erat rationabiliter facturum. Ita docet Leander cit. quia res estimanda sunt moraliter, & prout sunt in ipsa futura.

1946. Hinc, si Princeps judicio prudenti erat peregrinaturus publice, major erit computatio expensarum; quia major comitatus, &c. Minor, si privatim; minor si cum uno, vel altero socio, quàm si cum quatuor; sic, servata proportione, discurrens de persona privata. Imò nullæ erunt computandæ expensæ, si nullæ essent futuræ, ut si ille peregrinaturus esset non equester, sed pedester, aut mendicans; tunc enim solum commutantur labores; & pericula itineris.

Labores, & pericula commutantur in opera pia, puta orationes, jejunia, &c. per quæ persona exerceatur, & fatigatur. Expensæ, non est necesse, quod

mittantur ad Ecclesiam, & locum, quod eras peregrinaturus; sed possunt commutari in totidem eleemosynas largiendas Ecclesie, pauperibus, & ad alia pia opera applicari.

1947. In computatione expensarum deduci debent expensæ, quas tunc vovens erat domi factururus; quia illæ non sunt Deo dicatæ.

1948. Insuper ipsæ expensæ (si rationabilis causa adit) possunt in alia pia opera commutari, puta orationes, jejunia, &c.

Semper tamen in computatione voti peregrinationis addi debent Confessiones, Communiones, & visitationes Sanctorum, ad quos erat peregrinatio directæ.

DIFFICULTAS EST:

1949. **A**N in commutatione sint etiam computanda expensæ, quas vovens erat pro regressu factururus?

Affirmant, nisi vovens haberet animum non redeundi. Leander cit. quæst. 47. Bardus, Sanchez, & alii apud ipsum; quia tacite reditus in voto includitur. Et probant ex cap. Magna devotio 7. de Voto, in lib. 3. ubi Innoc. III. vult habendam esse in commutatione rationem laboris, & expensarum, tam pro accessu, quàm pro regressu his verbis: *Tibi pro te, & famulis tuis licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare, ut expensas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo factururus, alicui Religioso committas, &c. Laborem etiam laboribus recompenfes.*

1950. Negant Henriquez lib. 7. cap. 30. num. 5. Rodr. tom. 2. cap. 100. Grafius lib. 2. Decis. cap. 30. num. 10. Angles apud Leandrum cit. Gobat tom. 2. tract. 3. cap. 39. num. 300. hanc sententiam (quam sequor) tutam vocat; quia votum peregrinationis completur per accessum: Et licet vovens fuisset rediturus, reditus omnino accidit; quia poterat mutare propositum, & non redire, fed ibi manere; votum namque non fuit de reditu, sed de accessu.

1951. Non obstat textus; quia casus ibi est de peregrinatione Hierusalem, & in circumstantiis; in quibus Pontifex toto conatu studebat ad comparandas eleemosynas, auxilia, & media pro valido succursu pro liberatione Terræ Sanctæ ab infidelium manibus; ita ut etiam Cruciatam publicaverit; & ideo voluit, ut haberetur licet votum expensarum reditus.

Insuper eodem textu disposuit, ut dictæ expensæ transmitterentur in subsidium Terræ Sanctæ. Item in cap. 8. seq. Innoc. III. eadem causa idem disposuit, quod ipse Leander cit. observat; & tamen in q. 50. factetur non esse opus ut in commutatione voti peregrinationis Hierusalem eleemosyna eo transmittatur. Et ad textum respondet, recentitam dispositionem tunc factam fuisse; quia urgebat necessitas succurrendi expeditioni bellicæ in illius Terræ Sanctæ subsidium, quæ necessitas cum hodie cessavit, non est necessaria ea voti commutatio, & ita infirmitas aliorum commutari potest. Ita Leander.

1952. Ita & ego dicam, textum non obstat

nostræ sententiæ, quod in commutatione voti peregrinationis, solum sint compensandæ expensæ pro accessu, minimè expensæ pro reditu; quia casus, & circumstantiæ, de quibus loquitur textus, sicut non habent locum in aliis casibus peregrinationis, ita non faciunt, ut eadem dispositio textus extendatur ad alios casus. Textus igitur non præbet doctrinam generalem, sed particularem illius voti commutationem.

1953. Id tamen probò, ut sicut expensæ pro reditu non computas, ita neque deducas; quia aliàs in re neque computarentur expensæ pro accessu; nam cum soleant esse æquales, compensarentur per expensas pro reditu.

EXEMPLUM:

1954. **P**etrus Panormi emisit votum peregrinandi ad Sanctam Domum Laureti, ibique offerendi cereum Virginii.

Premissum votum sic commutarem. Labores, & pericula itineris, & visitationem, commutarem in jejunium, Rosarium, Confessionem, Communionem, & visitationem Ecclesie, aut Capellæ B. Virginie dicatæ Panormi, omnia bis quolibet mense pro eo tempore, quo fuisset peregrinatio quantum ad accessum duratura, puta per tres menses, & in oblationem cerei semel eidem Ecclesie Panormi faciendam. Quod si non esset habilis ad jejunium, disciplinas injungerem, & Rosarium multiplicarem.

Quantum ad expensas, computarem expensas, quas erat rationabiliter factururus in itinere, & morâ, solum in accessu, & in loco pro executione voti, non in reditu, deductis expensis, quas eo tempore fuisset domi factururus: ita ut, si in accessu erat expensurus centum, & domi quinquaginta, injungerem ei, ut solveret quinquaginta in eleemosynam pro beneficio dicatæ Ecclesie Panormi, vel pauperum.

Quod si erat peregrinaturus non equester, sed pedester, tunc nullam haberem rationem ad expensas; quia nullæ fuissent, sed ad solos labores, & pericula peregrinationis pedestris, quæ cum sint majora, præmissa pia opera duplicarem; quæque pariter duplicarem in casu peregrinationis equestris, si ob necessitatem, aut rationabilem causam oportere, expensas itineris in via opera commutare.

Quod si vovens fuisset etiam de largiendo dicatæ Ecclesie Laureti donum notabile, puta calicem centum aureorum; tunc conveniens est, ut calix ad eandem Ecclesiam Laureti transmittatur expensis ipsius commutationis, detrahendo scilicet ex quinquaginta aureis supra computatis pro expensis itineris, quinque v. gr. aureos; quantum sufficerent pro transmissione calicis.

Dixi conveniens est, nam non est necesse, nisi donum illud fuerit à Rectore, aut Procuratore nomine dicatæ Ecclesie Laureti acceptatum; quoniam certum est, vota ad favorem tertii emissâ posse commutari, si nondum fuerint ab illo acceptata; unde dictus calix posset alteri Ecclesie largiri, imò in alia pia opere,

ra, rationabili causa existente, (uti dictum est) commutari.

QUÆRES I.

1955. An in commutatione voti penalis sit attendenda utraque materia, voti scilicet, & penæ?

Respondeo, si commutatio fiat post impletam conditionem, esse attendendam utramque materiam, puta non ludi, quæ est materia voti, & elemosynæ, quæ est materia penæ in voto non ludendi sub pena certæ elemosynæ; quia, conditione posita, materia penæ transit in rem absolutè promissam.

Si commutatio fiat ante impletam conditionem, volunt aliquid, quod non sit attendenda materia penæ; quia cum non sit purificata conditio, non est jam promissa. At probabilius puto, esse attendendam; quia votum non ludendi relatum ad penam est gravius, quàm non sic relatum; gravius namque est sic promittere: *Voveo non ludere sub pena certæ elemosynæ*, quàm solum: *Voveo non ludere*. Materia tamen penæ tunc non est accipienda secundum totam suam gravitatem, sed iudicio prudenti; quia cum non jam sit incurra, sed pendeat à futuro eventu, multum deficit à sua gravitate. *Tamb. tom. 1. lib. 3. cap. 16. §. 6. num. 7.*

QUÆRES II.

1956. Petrus postquam obtinuit commutationem voti de jejuniis à quodam Religioso, emisit votum castitatis, putans pariter posse ab eo, aut alio Religioso commutari. An hoc votum possit commutari?

Resp. Gobat tom. 3. de Voto, casu 10. num. 321. Hoc votum est validum, & posse commutari. Est validum ad differentiam voti castitatis cum errore, quod possit relaxari, aut absolutè commutari; quia in illo error est, quod votum possit relaxari, aut commutari absolutè, & ideo est irritum: Non sic in hoc, Petrus enim non putavit, quod possit commutari absolutè, sed quod possit commutari à Religioso, & sic est validum. *Vide num. 1789.*

Potest autem commutari, & non est reservatum; quia voti obligatio pendet ex intentione voventis, & non potest plus se extendere. Unde, quia Petrus sic putans emisit votum castitatis cum levamine commutationis, quando ex causa oportuerit, non potest eo privari levamine.

DISPENSATIO

1957. **E**st remissio & relaxatio voti, sive in totum, sive in partem Nomine Dei.

CAUSÆ AD DISPENSANDUM

1958. **P**ossunt esse. 1. Aetas puerilis, repentina deliberatio, aut metus, etiam ab intrinseco in emissione voti. 2. Dubium de voto, aut de intentione obligationis. 3. Levitas. Nimia facilitas voventis, & multiplicitas votorum. 4. Infirmas, debilitas, necessitas, aut nimia difficultas ad exequendum. 5. Inquietudo, & scrupulorum mo-

lestia ex voti adimplentione. 6. Nimia fragilitas, facilitas, seu frequentia violationis. 7. Si votum est impletum boni communis. 8. Si cedat in detrimentum proprium, aut familie, ut peregrinatio. *Ant. à Spir. S. tom. 2. tract. 5. disp. 2. sect. 36. num. 455. Mendo in Epit. verb. Votum, num. 32. Vide num. 1928.*

1959. Sanum consilium est, ut in dispensatione aliqua commutatio miscatur.

1960. Dispensatio sine causa est invalida; quia non est dispensatio, sed dissipatio.

1961. Dispensare possunt in votis, & juramentis, Papa in omnibus, etiam solemnibus, & castitatis; sed tunc dispensatus non remaneret amplius Religiosus; quia status Religiosus consistere non potest sine sua forma substantiali, cujusmodi sunt tria vota solemnia. *Fagnanus in lib. 3. de Statu Monachorum, num. 43.* Unde non teneretur ille ad Divinum Officium, nec ad præcepta Regule; quia mutaretur status. Communis. *Vide infra in Matr. de Voto.*

1962. Dispensare, & commutare possunt in omnibus votis (exceptis votis solemnibus, & quinque reservatis) & in quibus reservatis, in casibus, in quibus non sunt reservata, ut à num. 1998. Episcopi, Capitulum Sede vacante, Prælati Regulares in suis Subditos, & Novitios circa vota, quæ in seculo, vel novitatu emiserunt; & ex privilegio erga Seculares, Confessarii Regulares, ut in num. 1723. triplici cum discrimine.

1963. Primò: Confessarii Regulares id possunt, etiam extra Sacramentum, sed solum pro foro interno conscientia; Episcopi verò etiam pro foro externo.

1964. Secundò: Quod Episcopus potest alius potestatem commutandi, & dispensandi delegare, quia ejus potestas est ordinaria, non sic Confessarius Regularis, quia est delegatus ex privilegio, & delegatus non potest subdelegare, nisi in delegatione exprimat. Potest tamen uti hac forma: *Commuto tibi hoc votum in opera, quæ vir ille doctus tibi præscribit*; quia hoc non est delegare, sed alterius prudentia uti ad materiam subrogandam.

1965. Tertiò: Episcopi dispensare possunt in quinque reservatis, quando urget necessitas, seu magna causa: Pontifex adiri non potest, & periculum est in mora. Ratio est; quia Episcopi ante reservationem habebant potestatem ordinariam in iis dispensandi cum suis subditis. *Gobat tom. 3. de Voto, casu 11. num. 350.* Post reservationem autem per Sacros Canones Summo Pontifici factam, fuit restricta Episcopis dispensandi facultas. In casibus autem extraordinariis, præmissis conditionibus concurrentibus, ne desit remedium, præsumunt Episcopi de voluntate Pontificis, si expostent bono Ecclesiæ regimine.

1966. *Tamb. de Voto, Anton. à Spir. S. tract. 5. disp. 2. sect. 39.* adducentes pro se *Besilium, Lesium, Suarez, Sanchez, Castrop. & Trullenc*, dicunt, Episcopum dispensare posse, dictis conditionibus concurrentibus.

rentibus. 1. Si quis voto castitatis ligatus, morti proximus, nisi Bertam duceret, filios illegitimos relinqueret, aut orirentur inter cognatos graves discordia, vel similia. 2. Si quis voto castitatis ligatus virginem violavit, cujus honor, nisi eam ducat, reparari non potest, & si Pontificis dispensationem expectet, prudenter timet grave damnus animæ, corporis, aut famæ, aut aliud grave damnus, vel ne interim ab alterius cognatis impediatur. Ita illi. 1967. Illud est certum, quod in casibus, in quibus potest Episcopus dispensare, non plus dispenset, quàm necessitas exigit; unde mortua ea uxore, quæ potest aliam ducere, sed tenetur votum servare. Et, ea vivente, sacrilegè peccat contra votum, si aliam mulierem cognoscit; aut si solus, vel extra vas propriæ uxoris se polluat; aut tacitibus impudicis ejus, periculo pollutionis se exponat.

1968. Item vota reservata ejus, qui est sub potestate dominativa, ut est filius respectu patris, &c. licet possint à patre irritari, non possunt per hoc ab Episcopo dispensari; quia potestas dispensandi est diverfa à potestate irritandi; & Episcopis non competit, nisi per Episcopiam, præmissis conditionibus concurrentibus.

1969. Abbatissæ, & Priorissæ non possunt in votis suarum subditarum dispensare, nec ea commutare. Possunt tamen irritare, quod est plus; quia licet non habeant potestatem jurisdictionis, habent potestatem dominativam in subditis, tam directè, quoad earum voluntates, quàm indirectè, quoad materias sibi subjectas. *Vide num. 209.*

1970. In Parocho non datur jurisdictionis ad dispensandum in votis. *Mendo in Epitom. verb. Votum, num. 19.*

1971. Episcopus non potest dispensare cum hæredibus in votis defuncti. *Mendo cit. num. 20.* quia hæredes ad id tenentur, non vi voti, sed pacti, aut contractus.

IRRITATIO

1972. **E**st annullatio voti facta à potestate dominativa, qua suo nomine potitur. Differt à dispensatione, & commutatione, quia hæc fit à potestate jurisdictionis, quam habet Superior nomine Dei. Hinc fit. 1. Quod irritatio fieri possit à seculari: dispensatio verò, & commutatio non nisi à persona Ecclesiastica. 2. Quod irritatio sine causa fit illicita, sed valida: quia fit ratione dominii, & nomine proprio; unde sunt emissa cum tacita conditione consensus ejus, qui habet dominium. Dispensatio verò sine causa fit illicita, & invalida quia fit ratione jurisdictionis, & nomine Dei; qui non approbat solutionem voti temerè factam.

1973. Irritatio est duplex, directæ, quæ fit ab aliquo, quatenus est ei subjecta voluntas voventis. Et indirectæ, quæ fit ab aliquo, quatenus est ei subjecta materia voti. Vota directè irritata nunquam revivunt; quia sunt extincta in radice. Vota verò indirectè tantum irritata revivunt, quando desinunt præjudicium afferre, unde sunt solum suspensa.

1974. Irritatio fieri potest per Procuratorem, *Anton. à Spir. S. de Voto, tract. 5. disp. 2. sect. 31. num. 423. cum Castropal.*

1975. Ad indirectè irritandum non requiritur causa, sed sufficit præjudicium, aut quod materia non sit in potestate voventis.

Ad directè irritandum licet, requiritur causa. Sufficit, quia pater filium voto gravatum sentit. *Tamb. Unde, sine causa irritans, non peccat, nisi venialiter. Lesius, Castropal. contra Anton. à Spir. S. de Voto, tract. 5. disp. 2. num. 418. cum aliis, qui neque venialiter peccare dicunt.*

SUMMUS PONTIFEX.

1976. **N**ON potest directè irritare, vota omnium Christianorum. *Leander de Voto, tract. 1. disp. 16. §. 2. ad quæst. 8.* quia non habet potestatem dominativam in omnes, sed jurisdictionis, licet supremam, quæ sufficit ad gubernandam Ecclesiam; alioquin nullus homo posset obligari alteri homini, nisi sub tacita conditione: *Si Papa placuerit*: Unde, solum potest in omnibus Christianorum vota dispensare, aut ea commutare. Item non directè irritare vota Clericorum Sæcularium; quia neque in illos habet potestatem dominativam, nisi circa res Ecclesiasticas, & circa concernentia ad illas.

1977. Potest directè irritare vota Religiosorum, & Monialium; quia hi specialiter Papæ subduntur ratione voti obedientiæ: unde Summus Pontifex est Supremus omnium Religionum Prælati; adeoque potestatem dominativam habet in Religiosos omnes.

1978. Aliorum autem vota solum potest indirectè irritare, ratione materiæ, quatenus potest per potestatem præceptivam votorum executionem impedire. *Leander cit.*

PATER

1979. **E**T in ejus defectu avus paternus, tutor, & in horum defectu mater, potest directè irritare vota filiorum impuberum, etiam castitatis, & Religionis, ratione imperfectionis ætatis, quia in his tacita est conditio: *Si pater consentiat*. Impubertas finem habet in maribus, anno 14. completo.

1980. Imò potest ea irritare post pubertatem, si sint facta tempore impubertatis, & non confirmata tempore pubertatis, implenda tamen tempore pubertatis. *Sanchez*; quia hæc potestas irritativa fundatur in imperfectione ætatis, sub qua fuit votum emissum. *Vide in Matrim. de Imped. Ordinis.*

1981. Potest directè irritare vota filiorum puberum, quamdiu manent sub potestate patris, & non sunt emancipati, si illa præjudicent patriæ po-

testati; talia sunt vota, quibus domus perturbatur, aut filius infirmari timetur, &c. ut longa peregrinatio, immoderata jejunia, &c. Non potest irritare vota ipsi non præjudicantia, ut votum jejunii, orationis, moderatæ elemosinæ de proprio peculio, Religionis, &c. quia filius pubes non emancipatus solum in prioribus non est sui juris, bene verò in posterioribus.

1982. Idem potest Curator, durante minoritate, quoad vota spectantia ad bona temporalia, aut gubernationi domus præjudicantia. Tutor datur pupillo usque ad annum 14. completum. Curator datur minori ab anno 14. ad 25. completum.

QUÆRES:

1983. *Mulier nobilis filiam inhians vocit, se tam daturam Deo in Religione, si unam obtineret. Eam obtinuit, & votum ratificavit. Filia post septennium, matris sensu Religionem vocit; Pater nec consensit, nec dissensit, sed tacuit: facta est puella pubes, tunc Pater cupiens eam, ut potè unicam, dare nuptiis (matre enim exoptante) Votum irritavit. Contraxit puella sponsalia, sed tam infelici exitu, ut inexcogitabiles sint inde exorta lites; taliter, ut matrimonio desperato, excessivo dolore affecti, unus post unam, intra quindecim dies obiit parentes; & puella, eodem die, quo pater ad sepulcrum, solam, & omni humana ope desititans se cernens, ad Monasterium confugit. Quid dicendum?*

Dicam, patrem potuisse post pubertatem irritare votum puellæ in impubertate emissum; quia per professionem Religiosam amittit potestatem dominatiam. Sanchez 4. Decal. cap. 35. num. 50.

Graviter peccavit mater, quia ob suum votum, maxime à puella post septennium ratificatum, tenebatur suasionibus veris, & non fictis, tam apud puellam, quam apud patrem voti adimpletionem curare; quod nedom omisit, sed positivè utrique suum enixum desiderium de ea danda nuptiis ostendit, & callida arte suasit, ut inde pater, absque ulla causa, nisi sanguinis passione, ad irrationem voti procederet. Hinc fortè infortunata. Sæpe mulier fuit causa ruinae.

Quod si vir prolem fœmineam inhians; una cum uxore, Deo in Religione daturum vovisset, similiter irritandum, graviter contra votum peccasset. Vide num. 1826.

RATIFICATIO VOTI,

1984. **U**T habeatur, & novam obligationem inducat, tria requiruntur. Primo, ut vovens sit conscientis debilitatis prioris voti. Secundo, ut velit se de novo obligare firmiter, perinde ac si nunquam obligatus fuisset. Tertio, ut ita dispositus, voce, vel saltem mente preterita repetat, seu certè approbet. Ita Tamb. tom. 1. pag. 114. cum Com. Alioquin dicitur Voti renovatio, seu repetitio, quæ novam obli-

gationem non inducit; sed votum, uti erat, relinquit. Vide num. 1850.

1985. Si quis oblitus voti, v. gr. Religionis, in impubertate emissi, votum Religionis post pubertatem emittat; verum votum reservatum emittit, quod non potest à patre irritari; quia est votum à priori distinctum, & independens ab illo.

PATER,

1986. **S**I licentiam dedit filio vovendi, & promisit, se non revocaturum, seu votum confirmavit; si votum sit personale, potest validè irritare; quia per promissionem, potestatem non potuit à se abdicare propriam potestatem in filium; non tamen licitè, sed peccat mortaliter, licet Castropal. velit, quod peccet venialiter ratione infidelitatis, nisi juramentum adjunxerit: si verò solum licentiam dedit, & promissionem non addidit, non peccat irritando, quia licentia semper intelligitur sine præjudicio proprii juris. Castropal.

Si autem votum, quod pater non irritare promisit, sit reale, non potest pater validè, illud irritare; quia per licentiam simul, & promissionem, rem illam filio donavit, & à sua potestate abdicavit; quod facere potuit. Tamb. tom. 1. lib. 3. cap. 16. §. 3. num. 15.

1987. Ejectus à Religione, si in sæculo habeat filios, non potest eorum vota irritare; quia per professionem Religiosam amittit potestatem dominatiam. Sanchez 4. Decal. cap. 35. num. 50.

MATER,

Etiam patre mortuò, vota filiorum irritare non potest, nisi tutrix sit, aut curatrix. Com.

RELIGIOSORUM

1988. **V**Ota (minimè Novitorum) irritare directè possunt Papa, Generales, Provinciales, & Superiores locales absoluti, nempè Abbates, Priores, Guardiani, Præsidentes, excepto voto transeundi ad Religionem strictiorem, ex cap. Licet, de Regularib. quia quoad hoc Religiosus est subditus tantum Pontifici. Possè tamen illud commutare, ait Gobat tom. 3. de Voto, casu 6. num. 205. Vide num. 1919.

Prælatus inferior non potest directè irritare votum subditi à Superiore ratificatum.

DOMINUS

1989. **V**Ota illa solum irritare potest: servo directè, quæ præjudicant ejus servitio, in aliis enim servus est sui juris. Non potest Dominus irritare vota servi tempore servitutis emissæ, post eam tamen implenda; quia ei non præjudicant. Nec potest irritare vota servi ante servitutem emissæ, sed solum potest ea suspendere; quantum ad id, quod ejus servitio obstat.

VIR.

VIR

1990. **V**Ota uxoris tempore subjectionis emissæ, & ipsi præjudicantia potest directè irritare. Est communis. Minimè, non præjudicantia. Castropal. contra Sanchez, qui tenet, etiam ea posse irritare ratione totalis subjectionis uxoris erga virum, ita ut ejus vota censentur semper sub conditione emitti: *Si vir non contraxerit*. Excipitur votum Religionis, quando potest impleri, invito viro, nempè quando vir adulteravit, &c. quia in eo uxor non subditur viro. Sanchez.

1991. Potest directè irritare vota uxoris tempore subjectionis emissæ, de re post subjectionem implenda. Bonac. quia sunt facta tempore, quo uxor est sub potestate viri. Non potest tamen irritare vota ante subjectionem emissæ, tempore subjectionis implenda, sed solum suspendere, si ipsi præjudicent. Idem dic de votis ab uxore, stante legitimo divortio, emissis; quia tunc non est in illis subiecta, unde facta reconciliatione, suspendi possunt à viro, non irritari.

UXOR

1992. **V**Ota viri, sive ante, sive matrimonii tempore emissæ, non potest directè, sed solum indirectè irritare quoad materiam promissam, si sibi, seu statui matrimonii præjudicent; quia non subijcitur quoad voluntatem uxori, sed solum quoad materiam, si sit præjudicans; tiam vir est caput uxoris, non uxor viri.

Unde uxor potest indirectè irritare votum viri de gestando habitu Tertii Ordinis S. Francisci; sed vir, decedente uxore, tenetur illum deferre.

1993. Votum viri de uxoris licentia emissum potest uxor indirectè irritare; quia licentia concessa præsumitur ad sui beneplacitum. Si verò non revocata promissè, nec licitè, nec validè potest irritari; quia per promissionem acceptatam cesit suo præjudicio, ob quod tantum habeat jus irritandi. Sit exemplum de voto servi, quod promisit Dominus non revocare: Sicut enim Dominus potest integram libertatem servo donare, quam donatam, & acceptatam revocare non potest; ita de libertate circa partem materiam est dicendum. Tamb. de Voto.

QUÆRES:

1994. *Duo conjugati post consummatum matrimonium, mutuo consensu vota absoluta castitatis, & Religionis emisserunt. An possint ea irritare, & Episcopus dispensare?*

Dico 1. Si mutuo consensu habeat rationem puræ licentiæ; tunc potest ab ipsis licitè revocari, & votum irritari; quia (ut dictum est) licentia concessa præsumitur ab beneplacitum. Episcopus autem potest dispensare non in voto absolute, sed ad petendum debitum; etiam si Pontifex possit adiri, nisi is, qui licentiam dedit, velit præstare, quæ requiruntur, ut vovens ingrediatur Religionem; tunc namque non potest Episcopus ad pe-

tendum debitum dispensare. Tancredi lib. 8. de Matrim. disp. 11. à num. 2.

1995. Si autem mutuo consensu habeat rationem contractus, quando scilicet ultra licentiam intervenit pactum: *Facio, ut facias; voveo, ut voveas*;

Dico 2. Tunc non posse Episcopum dispensare, neque ad petendum debitum, nisi in casu necessitatis, puta ob periculum incontinentiæ, aut in educatione, & sustentatione filiorum, & Pontifex non possit adiri. Quod si conjuges mutuo consensu remittant sibi hanc mutuum obligationem, qua se obligarunt ad mutuò vovendum, tunc potest Episcopus dispensare solum ad petendum debitum, etiam si Pontifex possit adiri; quia per illam remissionem, est illicitam, matrimonium restituitur in statum priorem, quoad liberam facultatem eo utendi. Tenentur tamen ad castitatem conjugalem, & altero mortuo, conjux, qui remanet, tenetur votum implere, nisi adit periculum incontinentiæ, aut aliquod impediens Religionis ingressum. Tanc. cit. n. 5. Ad id verò tenetur ratione voti castitatis, non ratione voti Religionis.

1996. Dico 3. Nec virtum posse irritare votum uxoris, nec uxorem votum viri emissum mutuo consensu, per modum contractus. Tanc. lib. 9. de Matrim. disp. 40. q. 1. Leander de Voto, disp. 16. q. 131. ad 133. cum Communiore contra Palacios, & alios.

Probatur 1. auth. can. ex cap. Quod Deo 33. q. 5. Quod est. D. August. Quod Deo pari consensu voveratis, perseveranter usque in finem reddere debuitis, à quo proposito si ille lapsus est, tu saltem instantissime persevera. 2. Ratione; quia per mutuum consensum, & contractum, videtur cessisse juri suo revocandi: adeoque nec licitè, nec validè possunt hujusmodi vota irritare.

1997. Si autem post hujusmodi vota, conjuges mutuo consensu remittant sibi hanc mutuum obligationem, qua se obligarunt ad mutuò vovendum; seu mutuo consensu tradant mutuum corporum potestatem: tunc validè possunt talia vota irritare, imò & licitè, si sit causa. Ita idem; quia per talem remissionem, licet illicitam; ut in num. 1995. matrimonium est restitutum ad pristinum statum. 1. Quia talia vota sunt facta tempore subjectionis. 2. Quia talis mutuos consensus, cesio juris, & obligatio est contractus humanus, qui nec ex se, nec ex jure aliquo positivo perpetuitatem inducit; unde sicut fuit mutuo consensu initus, ita potest mutuo consensu dissolvi; quo dissoluto, conjuges ex vi voti castitatis possunt reddere, non petere ante irrationem; facta verò mutua irritatione, restituntur in pristinum, ita ut possint reddere; & petere. Leander cit. quest. 132.

Ubi pondera, in casu distingui mutuum obligationem ad vovendum, & mutuum votum; adeoque adesse duos contractus, unum inter ipsos conjuges ad vovendum, alterum inter ipsos conjuges, & Deum, cui votum emisserunt.

VO-

VOTA RESERVATA PONTIFICI

1998. **S**unt quinque: *Casitatis perpetua, votum simplicis Religionis, & trium peregrinationum, Jerusalem, Compostellam, & Romam devotionis causa.* Ut sint reservata debent esse absoluta, & perfecta: si in aliquo deficiant, licet sint valida, non sunt reservata.

1999. Generaliter loquendo, non sunt reservata quinque vota, etiam castitatis, & Religionis. 1. Si sint conditionalia. 2. Si penalia. 3. Si sint emissa ex metu etiam levi. 4. Si sub obligatione solum veniali. In quibus casibus tenent in ratione voti: & solum cadunt ad reservationem. *Vide num. 2010. & 2011.*

5. Si adest dubium de eorum valore, siue dubium sit juris, quatenus v. gr. Quæstio est: An sit verè votum: An verè reservatum. Sive facti, quatenus dubium est: An adfuerit vera promissio, plena deliberatio, intentio, & alia ad voti, & reservationis rationem necessaria. Gobat tom. 3. de Voto, casu 10. num. 330. cum communi; quia reservatio, utpotè odiosa, & gravis, est restringenda ad casus certos, perfectè voluntarios, & graviores. *Vide num. 1789.*

2000. Et specialiter non sunt reservata votum castitatis imperfectum, nempe castitatis conjugalis. Non petendi debitum. Non fornicandi. Non nubendi. Virginitatis pro prima vice. Votum expressum promittendi castitatem. Votum assumendi Ordines Sacros. Votum castitatis, de quo est dubium, an sit validum. Votum castitatis emissum ex metu etiam levi incusso ad illud extorquendum. Et votum integrè castitatis, sed ad tempus, ad quod rationaliter presumitur ætas hominis perventura. Item votum castitatis, quod unus conjugum sine alterius licentia emittit; quia non est castitatis perfectæ, nam manet cum obligatione reddendi debitum. Vota utriusque conjugis non petendi debitum.

2001. Reservatum tamen est votum castitatis emissum usque ad octogesimum annum, vel à septuagenario per decem annos; quia cum ætas hominis regulariter ad octogesimum annum non perveniat, tale votum censetur perpetuum.

2002. Reservatum non est votum Religionis imperfectum; videlicet votum ingrediendi Religionem non approbatam. Et votum Religionis ad tempus, eo modo, quo dictum est de voto castitatis.

2003. Votum ingrediendi Religionem Equitum Militarium S. Joannis non potest commutari, sed est reservatum; quia est vera Religio emittens tria vota solemnia obedientiæ, paupertatis, & castitatis perfectæ.

2004. Votum verò ingrediendi alias Religionis Militares Equitum D. Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ, non est reservatum, sed potest commutari; quia de illis est dubium, & quæstio: An sint verè

Religiones; & dicti Equites emittunt votum castitatis imperfectæ, nempe conjugalis. *Rodr. in Summ. part. 2. de Voto. Leander de Voto, vide num. 746.*

2005. Qui autem emittit votum Religionis, non satisfacit, ingrediendi Ordinem Equitum S. Jacobi. *Rodr. in Comp. q. 9. Reg. ref. 40. num. 13.* quia, qui Religionem vovent, committere intendunt statum viventium in communi, & à tumultu, fastu, ac curis Sæcularibus alienum.

2006. Votum Religionis strictioris potest commutari in laxiorem; quia votum Religionis absolute est reservatum. Item votum perseverandi in Religione, prout distinguitur à voto ingrediendi; nam votum Religionis reservatum est, quo quis vult ingredi Religionem, & in novitatu eam sine fraude experiri, aliter ex justa causa egredi. In his namque casibus non commutatur substantia voti, sed qualitas.

2007. Vota trium peregrinationum non ex devotionis causa, sed ob alium finem, v. gr. ad osculandos pedes Pontificis, non sunt reservata. Si quando dovisti, alienum finem expresse non cogitasti, præfumeris vovisse ex devotionis causa. Qualitates peregrinandi, v. gr. pedester, &c. commutari possunt, quia universaliter circumstantiæ extrinsecæ in votis reservatis non sunt reservatæ, sed substantia, v. gr. peregrinationis est reservata.

2008. Executio voti reservati potest commutari, aut dispensari quoad tempus, dando dilationem, quæ debet esse prudens, & non tanta, ut impediatur executionem.

2009. Vota verè conditionalia, aut penalia in materia reservata, purificata conditione, esse reservata, tenet Pontius; quia tunc evadunt absoluta. Non esse autem reservata, probabile putant Leander, Tamburin, & alii; quia, cum sint emissa sub conditione, involvunt consensum imperfectum, utpotè dependentem ab eventu futuro, nec purificatio conditionis facit, quin consensus fuerit imperfectus.

2010. Dixi: verè conditionalia, quia si particula si significat tempus, & æquivalat particulæ quando, votum est absolutum pro præfixo tempore, & reservatum; unde in hoc voto: *Voveo castitatem, si liberer à tempestate, ab infirmitate, &c.* si per particulam si intendas tempus executionis voti, votum est absolutum, si autem intendas salutem, &c. pro conditione, votum est verè conditionale. Ad quod dignoscendum, non potest aptior dari regula, quam ex affectu voventis; si namque vovisti ex affectu ad materiam voti, particula si æquivalat particulæ quando. Si verò vovisti ex affectu conditionis habendæ, puta salutis, &c. uti regulariter contingere solet, est vera conditio.

2011. Item conditio, ut votum cadat ad reservationem, debet esse voluntariè adjecta, quatenus ejus amore, vel horrore, seu intuitu quis vovent non sufficit, si sit naturaliter, aut ex juris dispositio-

ne

ne inflata. Unde votum castitatis ab impubere emissum, licet sic conditionatum, hac conditione: *si pater consentiat*; post pubertatem non potest à Confessario dispensari, aut commutari, sed est reservatum; quamvis pater possit illud irritare. Hac ratione vota solemnia Religionis sunt reservata, quamvis includant tacitam conditionem, qua Papa possit illa relaxare, juxta dicta num. 1961. & 1977. Gobat tom. 3. de Voto, casu 10. num. 325. Vide à num. 1979.

2012. Si quis voveat sub disjunctione duo reservata, castitatem videlicet, vel Religionem, neutrum commutari potest; quia utrumque est reservatum.

2013. Si quis voveat sub disjunctione duo vota, quorum unum est reservatum, alterum non reservatum, v. gr. castitatem, vel jejunium; utrumque potest commutari; quia tunc propter illam libertatem, quam habet eligendi jejunium, castitas non est absolute, & perfectè promissa. *Vide num. 1835.*

2014. Facta tamen electione reservati, scilicet castitatis, omisso non reservato, nempe jejunio, si partem reservatam elegisti pro novum votum, erit reservatum, minime, si absolute elegisti sine novo voto; quia tunc electio illa, non est votum, sed simplex voluntas, & propositum eam partem servandi præ alia; adeoque votum illud tunc non est reservatum, sed remanet in sua natura, sicut prius.

2015. Idem dic, si altera pars non reservata evadat impossibilis, v. gr. si vovens fiat impotens ad jejunandum; non enim tunc proinde altera pars, quæ est castitatis, evadet reservata; quia illa impotentia non mutat voti substantiam, sub qua erat antea; per accidens namque est, alteram partem eligi non posse.

QUÆRES I:

2016. An materia subrogata pro voto reservato sit reservata? Vovit quis absolute castitatem, sed à Pontifice loco castitatis jejunium impositum fuit. An hoc jejunium possit commutari?

Reservatum, & incommutabile, tenent Canonistæ; quia subrogatum sortitur naturam ejus, cui subrogatum. Non esse reservatum, ac proinde commutari posse, imò, & dispensari ab Episcopo, aut Regularibus, docent Theologi Sanchez, Caltrapol. & alii; quia materia reservata jam fuit à Pontifice in non reservatam translata; & fundamentum Canonistarum est verum in favorabilibus, non in odiosis.

QUÆRES II:

2017. Puella vovit B. Virginis perpetuam Virginitatem. An votum sit reservatum?

Respondeo, si puella promissit Deo, votum est verum, & reservatum. Si non cogitavit de Deo, vel, si cogitavit, non cogitavit de promissione faciendi Deo, sed solum habuit intentionem honorandi B. Virginem, & illi soli se obligare; votum non est reservatum. Gobat tom. 3. de Voto, casu 10.

num. 327. quia non est verum votum; verum namque votum est promissio facta Deo, & cultus latricæ; dictum autem votum est cultus hyperdulæ. *Vide num. 269.*

2018. At, in dubio (ait Gobat) præsumendum est, promissionem esse factam Deo, quia ita regulariter fit. Unde promissio facta alicui Sancto, non est propriè votum, nisi promittatur Deo, de implendo, quod Sancto promittitur. At quia vulgò, & secundum communem usum vocatur votum, cadit supra illud privilegium commutationis, dispensationis, &c.

De voto agunt Scotus in 3. d. 39. *quæst. unic. lit. O. in 4. dist. 37. quæst. unic. lit. A. d. 38. quæst. unic. lit. A. B. C. Matrius disp. 11. quæst. 3. num. 59.* Bonac. tom. 2. pag. 278. Joan. de la Cruz pag. 29. *Semb. lib. 3. tract. 2. cap. 3. Mendo in Epir. verb. Votum. Alloza verb. Votum. Clericatus cap. 46. Caltrapol. Tancr. Leander, Anton: à Spir. Sancti. & Fagnanus sæpè citati.*

DE III PRÆCEPTO DECALOGI.

Sabbata Sanctifices.

2019. **I**n Veteri Testamento erat Divino cultui designatus dies Sabbati, qui in novo fuit abrogatus, & pro eo ab Ecclesia institutus dies Dominica. Item Præcepto Ecclesiastico sunt assignata alia festa Domini, atque Sanctorum. Hoc præceptum præcipit cessationem ab operibus servilibus, à medio noctis antecedentis usque ad medium noctis sequentis, & obligat sub mortali.

2020. Opus servile dicitur, quod spectat principaliter ad laborem corporis, & regulariter fit ab operariis, ac servis, & licet fieri possit à dominis, potius fit à servis; ut arare, fabrilis agere, & alia artis mechanica opera, quæ laborem corporis solum requirunt.

2021. Ultra hæc sunt Jure Canonico, etiam sub mortali prohibita quinque opera non servilia, seu actus forenses: Mercatum, Judicium civile, aut criminale, Juramentum judiciale, omnis processus, & actus judicialis, exceptis illis, qui ob pietatem sunt.

2022. Quoad mercatum attendenda est consuetudo locorum. *Clericatus cap. 47. num. 34.* Item testes possunt examinari die festo, si juramentum sit datum die præcedenti, vel si causa expeditio imminet ob bonum commune. *Clericatus cit. num. 37.* Et Juxta potest amiceabiliter partes componere.

2023. Ars liberalis dicitur, quæ principaliter spectat ad animum: Ut organa pullare, choreas agere, digladiare, &c.

2024. Inter opera servilia, & artes liberales, sunt opera media, quæ non prohibentur, etiam si fiant ob lucrum, ut venari, piscari, iter agere, &c.

2025. Comœdiæ non sunt opera servilia. In aliquibus tamen locis, uti Romæ, diebus festis prohibentur; quia illæ, & similes ludi maxime animum à Deo averunt; die, quo fideles debent erga eum occupari.